

MƏHƏMMƏD FÜZULİ ŞEİRİNDƏ YUSİF PEYGƏMBƏRLƏ BAĞLI MOTİVLƏR (HƏDİQƏTÜS-SÜƏDƏ ƏSƏRİ ƏSASINDA)

Şərq ədəbiyyatının fəth edilməz zirvəsi olan Məhəmməd Füzuli (محمد بن سليمان) XVI əsr Azərbaycan şairi kimi dünya səviyyəsində böyük və danılmaz şöhrətə malik sənətkardır. Füzuli (فضولي) təxəllüsü ilə tanınan bu ədib 1494-cü ildə ərəb mədəniyyətinin beşiyi sayılan Bağdad yaxınlığında, dini mərkəz hesab edilən Kərbəla şəhərində, mömin bir ailədə dünyaya gəlib. Füzuli [türkdilli](#) ədəbiyyatın ən böyük şairlərindən biri, həm [Azərbaycan](#), həm də [Osmanlı](#) ədəbiyyatının görkəmli simalarından biri kimi qəbul edilir [6]. Həyatı boyu Kərbəla şəhərində yaşamış, bu dini mərkəzdə yazıb-yaratmışdır. Əsərlərində daim bu torpağı yüksək qiymətləndirmiş, “Sadə torpaqdırsa, lakin Kərbəla torpağıdır” - deyərək bu müqəddəs şəhəri müsəlman dünyasının ziyarətgahı hesab etmişdir. Ədibin yaradıcılığı olduqca zəngindir. Dahi şairin çoxcəhətli zəngin yaradıcılığında lirika mühüm yer tutur [4, s. 5]. Füzuli lirikasının sadəcə məntiqi dil ilə şərh çətinidir. Bu lirika sarsıdıcı təsiri ilə insanı valeh edən, onu hər şeydən ayıran musiqiyə bənzəyir. Belə bir musiqidən təsirlənən adam öz həyəcanını, hissiyyatını başqasına verə bilməz [5, s. 56].

Azərbaycan, fars və ərəb dillərində Şərq şerinin müxtəlif şekillərində əlçatmaz bədii xüsusiyyətlərə malik əsərlər yaradan Füzuli, Azərbaycan türkcəsində yaratdığı əsərləri əsrlər boyu heç kəsin çatmadığı bir ucalıq qazanır. Ədibin bu dilləri mükəmməl bilməsi ona əsrarəngiz əsərlər yaratmağa böyük imkan yaratdı. Qeyd edək ki, hələ xəlifə Məmun (813-833) dövründən yunan fəlsəfi əsərlərinin, eləcə də vaxtilə pəhləvi dilinə çevrilmiş qədim hind abidələrinin və fars tarixinə dair əsərlərin ərəb dilinə tərcüməsi bu dil vasitəsilə dünya elm və mədəniyyətinin nailiyyətlərinə yiyələnmək üçün imkan yaradırdı. Ərəb dilini mükəmməl bilən şair bu imkandan bol-bol bəhrələnir və ensiklopedik bir zəka kimi yetişir. Onun əsərlərində poeziya fəlsəfə ilə, dini rəvayətlər qədim əsatiri görüşlərlə, dərin müşahidəçilik qabiliyyəti geniş elmi biliklərlə vəhdət təşkil edir. Füzuli poeziyası ilə tanışlıq onun yalnız müxtəlif dini-fəlsəfi təlimlərə deyil, həm də təbiət elmlərinə də yaxından bələd olmasından xəbər verir [1, s. 44]. Tanrı vergisinin cəmləşdiyi bu fenomenin dühası nəsilələr bir-birini əvəz etsə də öz dəyərini itirməmişdir. Dərin dünya görüşünə və biliyə malik olduğu üçün Füzuli Molla və ya Mövlanə adı almışdır. Ədibə məxsus bir qitədən aydın görünür ki, o bir müddət Nəcəfdə, Kərbəladə “Ətabi-alıyat” adlı imamların ziyarətgah yerlərində xidmət etmişdir :

Ruzi yeyənək ali-rəsulun qapısında,
Bir ömrdür olmuş bu ruzi müqərrər.
Bu ruzi yolu bizlərə bağlanmamış əsla,
Layiq bizik aləmdə belə ruziyə yeksər [4, s. 5].

Ədibin yaradıcılığı ilə tanış olduqda onun əsərlərində dini motivin üstünlük təşkil etdiyini açıq-aydın görmək olar. Bu təsadüfi hal deyil. Ədibin yaradıcılığına Qurani Kərimlə bərabər yaşadığı mühitin də böyük rolu olub. Füzulinin Kərbəla kimi dini mərkəzdə, mömin ailədə dünyaya gəlməsi İslam dinindən, şiə təriqətindən və həmçinin sufizmin təsiri altında olan Şərq poeziyasından, təsəvvüf idealarından kənarda qalması mümkünsüz idi. Ancaq söyləmək lazımdır ki, Füzuli hansısa sufi təriqətinə mənsub olmayıb. Əgər Nəsimi hürufilikdə qaldısa, Füzuli sufizmin fəvqündə dayandı. Bəzi tədqiqatçılar ədibin bektəşi təriqətinə yaxın olduğunu vurğulayırlar. XV əsrdə hürufiliyə divan tutulduqdan sonra bir çox hürufilər bektəşilik təriqətinə pənah gətirmişlər. Bu təriqətdə hz. Əlinin və onun ailəsi, on iki imam müqəddəsləşdirilir ki, bu xüsusiyyətlər Füzuli yaradıcılığında özünü açıq şəkildə göstərir. Buna əlavə olaraq Füzuliyə qədər Nizami, Xaqani, Qazi Bühranəddin Nəsimi və Xətai kimi dahilərin tövhələri də ədibin yaradıcılığına təsirsiz ötüşməyib. Ədib özünəqədərki dəyərli mənbələrdən bəhrələnərək bir çox dini simvolik obrazlara öz daxili aləminə, dünyagörüşünə müvafiq yeni ruh yeni nəfəs vermişdir. Buna misal olaraq ədibin qönçə gülün açılmasını hz. Yusif peyğəmbərin (a.s) Züleyxanın otağında köynəyi cırılmış halda çıxması ilə müqayisə etməsi ədibin dərin dünya görüşünün, poetik təxəyyülünün, istedadının təzahürüdür. hz. Yusifin Tövratda və Qurani – Kərimdə əks olunan hekayəsini uzun illər boyu istər fars, istər türk, istərsə də azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələri öz əsərlərində əks etdiriblər. Buna misal olaraq Füzuliyədək türk ədəbiyyatından “Qisseyi Yusif” əsəri ilə məşhur olan Qul Əlinin, “Yusif və Züleyxa” əsəri ilə tanınan Mustafa Zərir, Suli Fəqih, Əhmədi, fars ədəbiyyatından isə Firdovsinin və Molla Caminin və s adlarını çəkmək olar.

Şərq ədəbiyyatının qeyd olunan görkəmli nümayəndələri kimi Füzuli də yaradıcılığında əsası Tövratdan və Qurani Kərimdən götürülən hz. Yusif peyğəmbərin hekayəsinə özünün həcmcə ən böyük əsəri olan “Hədiqətüs-süəda” (“Xoşbəxtlər bağçası”) əsərində yer vermişdir. “Hədiqətüs-süəda” həcmcə Füzulinin ən böyük əsəri olmaqla bərabər, Kərbəla vəqiesinə həsr olunmuş ən möhtəşəm sənət örnəyidir [2, s. 28].

Söyləmək yerinə düşərdi ki, məhz Füzuli yaradıcılığı ilə ədəbiyyatımızda Quran qissələri ilə bağlı təlmih və iqtibasların işlənməsində özünəməxsus bir mərhələ yaranır. Füzuli şeirində hz. Yusif peyğəmbərin qissəsi ilə bağlı təlimlər çoxluq təşkil edir. Bu təlimlərdə hz. Yusifin gözəlliyinin tərifinə, qardaşlarının ona paxıllıq etməsinə, hz. Yusifin satılmasına, Züleyxanın ona olan məhəbbətinə, həmçinin hz. Yusif peyğəmbərin yüksək məqama çatmasına işarələr edilmişdir. Qeyd edək ki, yazılma tarixi bəlli deyil. Hətta əsərin özündə belə bu barədə məlumat əsk olunmayıb. Ancaq əsərin məzmunu ilə tanış olduqda belə qənaətə gəlmək olar ki, Füzuli bu əsəri özünün ahıl çağlarında yazıb bitirmişdir. Əsərin sonundakı münacatda “Hədiqətüssüəda”nı Sultan Süleyman Qanununin (1494-1566) paşalarından olan Məhəmməd paşanın sifarişi ilə

¹⁰⁸ BDU-nun Ərəb filologiyası kafedrasının magistrantı, muradli.hebibe.1995@mail.ru

yazıldığı məlum olur: "Bu nüxseyidilpəzir onun hüsn-i-ışarəti-şərif ilə səmti-təhrir bulmuş və onun lütfü ehtimam ilə müstəidi-səadət təstir olmuş". Qeyd edək ki, bu əsər ilk dəfə 1845-ci ildə Qahirədə çap edilmişdir (7).

"Hədiqətüssüəda" əsərinin yazılmasını sifariş edən Məhəmməd paşanın şəxsiyyəti ilə bağlı fərqli fikirlər mövcuddur. İngilis alimi Ç.Rio Füzulinin adını çəkdiyi Məhəmməd paşanın 1549-1554-cü illər arasında Bağdadda vəzifə başında olan Sivas miri-miranı Baltaçı Məhəmməd paşa olduğunu göstərmişdir. Ancaq doktor Güngör "Hədiqətü-süəda"nın ən əski əlyazmasının 1547-ci ildə yazıldığını əsas tutaraq onun yazılma tarixinin Baltaçı Məhəmməd paşanın dövrünə aid olmasını inkar edir. Araşdırıcının fikrincə, Füzuli öz əsərini daha öncə yaza bilərdi. Burada adı çəkilən Məhəmməd paşa da Baltaçı Məhəmməd paşa deyildir. Çox ehtimal ki, o, 1545-1547-ci illərdə Bağdadda yaşamış Əlhac Sufi Məhəmməd paşadır [4, s. 8].

Füzulinin "Hədiqətü-süəda" əsəri ənənəvi mövzuda, miladi təqvimlə 680-ci ildə məhərrəm ayının 10-da Kərbəlada baş vermiş faciəvi hadisə ilə əlaqədar olaraq qələmə alınmışdır. Azərbaycan bədii nəsrinin ən klassik örnəyi sayılan əsər müəllifin dini düşüncə, iman və əqidə duyğularının bədii əksi baxımından çox səciyyəvidir. Dərd əlindən ürəyi çatlayan insanı ovunduraraq ona mənəvi qida verən Kərbəla hadisəsini qələmə almağı şərəf işi sayan, buna milli-dini borc kimi baxan mütəfəkkir Füzuliyə "Hədiqətü-süəda"-nı yaratmaqda yaşadığı mühitin də böyük təsiri olmuşdu. Əsəri oxuyan hər bir oxucu sanki öz dərdini unudaraq təskinlik tapır. Kərbəla hadisəsi dərd əlindən qəlbi yanan insanı ovundurur və ona mənəvi dayaq olur. Əsərin faciə ilə bağlı olmasına baxmayaraq "Xoşbəxtlər bağçası" adlandırılması diqqəti cəlb edir. Bunu ədibin dini mənsubiyyəti ilə əlaqələndirmək olar. Füzuli göstərmək istəyir ki, Haqq yolunda şəhid olanlar cənnət bağlarında əbədi səadətə qovuşacaqlar. Bunu biz Qurani- Kərimdə Ali İmran surəsi 169-cu ayəsində də görə bilərik: "Allah yolunda qətlə yetirilənləri heç də ölü zənn etmə. Onlar öz rəbbinin yanında ruzi tapırlar". Bir hədisdə isə deyilir: (الشهيد في الجنة) "Şəhid cənnət əhlidir".

"Hədiqətü-süəda" əsəri dibaçədən, on bab və xatimədən ibarətdir. Dibaçədə Füzuli əsərin yazılması səbəbindən, istifadə etdiyi qaynaqlardan, şəhid imamları ağlamağın savabından bəhs edir və bu çətin əsəri yazıb başa vurmaqda Allah-Təaladan kömək diləyir. Əsərin on babının altısında ümumiyyətlə, dünya tarixi və islam tarixinin ayrı-ayrı hadisələrindən danışılır. Kərbəla hadisələri yeddinci babdan sonrakı bölmələrdə öz əksini tapmışdır. Əsərin birinci, ikinci və onuncu babları ayrı-ayrı fəsillərə bölünmüşdür. Birinci fəsil "Fəsl-i-ibtilayi-Adəm əleyhissəlam" ("Adəm əleyhissəlamın bəlalara tutulması fəsl") adlanır. Bu fəsildə hz. Adəm peyğəmbərin (a.s) kədərli taleyindən danışılır. Bunun ardınca hz. Nuh (a.s), hz. İbrahim (a.s), hz. Yaqub (a.s), hz. Əyyub (a.s), hz. Zəkəriyyə (a.s), və oğlu hz. Yahyadan (a.s) söz açır. Hə. Yaqub peyğəmbərlə əlaqəli fəsil "Fəsl-i-ibtilayi Yəqub əleyhissəlam" (Yəqub əleyhissəlamın sınağa çəkilməsi) fəsl) adlanır. Bu fəsildə göstərilir ki, "Zümreyi-ərbəbi-bəla və firqeyi-əshabi-ənənin biri Yəqub, nəbi biri həzrəti Yusufu-siddiqdir." Bunun ardınca ədib Yusif surəsinin nazil olma səbəbindən danışır. Füzuli "Hədiqətü-süəda" əsərində hz. Yusif surəsini başlıca olaraq Kərbəla faciəsi ilə bağlayır. Göstərir ki, bir gün peyğəmbər (ə) nəvələri Həsən və Hüseynlə oturmuşkən Cəbrail (ə) gəlib onları çoxmu sevdiyini soruşur. Peyğəmbər (Bəli, övladlarımız bizim ciyərpərələrimizdir) söyləyir. Bu zaman Cəbrail Həsənlə Hüseynin gələcək taleyini peyğəmbərə bildirir, "Ya rəsulullah, bu şahzadələrin birini zəhri-cəfayla həlak qılıb, birinin tiği bidiriği ilə bağrın çək edərlər" deyir. Peyğəmbər "bu cəfadən mütəəllim olduqda" onun təsəllisi üçün Yusif surəsi nazil olur. Füzuli bu rəvayəti gözəl bir şer parçası ilə bəzəyir: [1, s. 276].

Müsibəti-Həsəni möhnəti-Hüseyni-şəhid
Dəmi ki, oldu qəməfzayi-təbi - paki-rəsul
Təsəlli-yi-paki-rəsulçün haqdan
Bəyani-qisseyi-Yəqubu Yusif etdi nüzul [4, s. 52].

Kərbəla hadisəsindən dərin təsir hissi keçirən ədib tez- tez bu hadisəni əsərində xatırladır və hətta hz. Yusif peyğəmbərin əhvalatını hz. Hüseynlə eyniləşdirir. Hə. Hüseynin də susuz qalması bizə Kərbəla hadisəsindən məlumdur. Hə. Yusifin susuz buraxılması belə rəvayət edilir: Hə. Yusif qardaşları tərəfindən quyuya atılmazdan əvvəl onlardan su istəmiş və öz növbəsində qardaşlar ona suyu çox görmüş və suyu torpağa rəva bilmişlər. Bu hadisə əsərdə kədər dolu sözlərlə təsvir edilmişdir. Andan iltifat bulmayub Şəm'unə ayıtdı: "Ey bəradər, tiği-tüğüani-ətəş rışteyi-həyatım qət'indədür, nola bir qətrə su ilə nairəyi-iztirabimə təskin verəsən və validi-büzürgvarım həmrəh edən məşrəbədən cani-suzanimə rahat yetürərsən". Şəm'unibimürrüvvət ol məşrəbəyi toprağə töküb ana vermədi və ol şirü şəkkəri tirə toprağə rəva gördü, ana layiq görmədi. Nəti ki, dəşti Kərbəlada bə'zi bədbəxtlər zülali-Fəratı ki, cəmi'i-məxluqə mübah ikən Ali-Mustəfadən qət' etdilər və təriqi-hidayət zahir ikən rahizələlət dutdular. Şe'r: [4, s. 57].

Ruzi-rəzmi-Kərbəla rahi-xəta dutmuş Fərat,
Qılmamış Ali-Məhəmməd dərdinin dərmanini.
O səbəbdəndir bu kim, üzr ilə dutmuş müttəsil,
Eyləyib fəryad xaki-Kərbəla damanini [4, s. 57].

Hə. Yusifə qarşı olan bu qədər kin və paxıllığın səbəbi kimi onun hədsiz gözəllik sahibi olması ilə bərabər atası hz. Yaqub peyğəmbər tərəfindən sevilməsi idi. Qardaşların hiyləsinə baxmayaraq Allah Təalanın rəhmi və mərhəməti daim hz. Yusifin üzərində oldu. Hətta Yusif quyunun dibində olarkən belə hz. Cəbrayıl (a.s) onun yanına gəlir və ona Allahın salamatını çatdırır və səbrli olmasını söyləyir:

Səbr qıl, səbr ilə məqsuduna səbr əhli yetər
Səbr edən səbr ilə sərrışteyi-məqsud dutar.

Əsərdə diqqəti cəlb edən məqamlardan biri hz. Yusifin köynəyinin qardaşları tərəfindən cırılmasıdır. Bu vaxt hz. Yusif qardaşlarına deyir: "Ey bimirüvvətlər, zindəyə sətri-avret və mürdəyə kəfən ləvazimdir. Nola, gər pirahənimə mütəərriz olmayasız". Qardaşlar onun sözüne məhəl qoymayıb köynəyi hz. Yusifin əynindən çıxarırlar. Qeyd edək ki, Qurani Kərimdə köynəklə bağlı fərqli məqamlar vardır. Onlardan biri hz. Yusifin qardaşları onu quyuya atdıqdan sonra köynəyini yalançı qana bulayıb ataları hz. Yaquba təqdim edirlər. İkinci məqam Züleyxanın hz. Yusifə yaxınlıq etməklə bağlı istəyindən sonra ondan canını qurtarıb qaçmaq istəyərkən köynəyin arxadan cırılmasıdır üçüncü məqam isə hz. Yusif öz köynəyini şifa verməsi məqsədi ilə gözləri tutulan atasına göndərməsidir. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi Füzulinin adıçəkilən əsərində bu üç məqamdan cəmi birinə rast gəlmək olar. Ən maraqlısı isə odur ki, Füzuli əsərdə Züleyxanın hz. Yusifi zindana atması, onu zəncirləyib Misirin küçələrində gəzdirməsini əks etdirsə də Züleyxanın hz. Yusifə olan şəhvani məhəbbətindən ötrə şəkildə söz acır və təfərrüata girmir. Görünür saf və pak məhəbbəti tərənnüm edən bu sənətkarın qəlbinə Züleyxanın şəhvani məhəbbəti yad olduğu üçün bu əhvalata çox yer verməyib. Bununla da demək olar ki, ədib öz ruhuna yaxın olan hadisə və əhvalatları təfərrüatı ilə versə də Züleyxanın məhəbbəti kimi məsələlərə az yer vermişdir.

Nəticə. Bütün bu deyilənləri ümümləşdirərək söyləmək istərdik ki, Füzuli yaradıcılığında Yusif peyğəmbərə dair məqamları biz onun ən iri həcmli əsəri olan "Hədiqətüs-süəda" əsərində rast gəlirik. Bu əsərdə ədib hz. Yusif peyğəmbərin hekayətini özünəməxsus tərzdə təsvir edib. Həz. Yusifin yaşadığı hadisələr, xüsusi ilə qardaşları tərəfindən quyuya atılmasından başlayaraq Misirdə sultan olduğu vaxta qədərki yaşantıları bir çox Şərq ədəbiyyatının mütəfəkkirləri kimi ədibin öz dünyagörüşü və daxili aləminə uyğun bir şəkildə əks olunub. Füzuli "Hədiqətüs-süəda" əsərində hz. Yusif peyğəmbərin hekayətini dərin hikmətamiz məzmunu ilə ən gözəl üslubda əsk etdirmiş və əsərə özünün silinməz möhrünü vurmuşdur. Bununla belə ədibin istər "Hədiqətüs-süəda" əsəri istərsə də digər əsərləri öz orijinallığı və təkrarolunmazlığı ilə daim diqqət mərkəzindədir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Qasımova A. Quran qissələri XIV-XVI əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatının idea-bədii qaynaqlarından biri kimi. Bakı: Nurlan, 2005
2. Mirzəyev A. Füzulinin "Hədiqətüs-süəda" əsəri orat əsrlər tərcümə abidəsi kimi. Bakı: Nurlan, 2001
3. Məhəmməd Füzuli. Əsərləri. I cild. Bakı: Şərq-Qərb, 2005
4. Məhəmməd Füzuli. Əsərləri. VI cild. Bakı: Şərq-Qərb, 2005
5. Mir Cəlal. Füzuli sənətkarlığı. Bakı: Çapaşoğlu, 2018
6. https://az.wikipedia.org/wiki/M%C9%99h%C9%99mm%C9%99d_F%C3%BCzuli
7. <https://az.wikipedia.org/wiki/H%C9%99diq%C9%99t%C3%BCs-s%C3%BCs%C9%99da>

Açar sözlər: Füzuli, Kərbəla Hədiqətüs-Süəda, hz. Yusif, Züleyxa

Ключевые слова: Физули, Кербела Хадикатус-Суэда, Хз. Юсиф, Зулейха

Key words: Fuzuli, Karbala Hadiqatus-Sueda, Hz. Yusif, Zuleikha

Xülasə

Bağdadın ən böyük dini mərkəzi olan Kərbəla şəhərində anadan olan dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzuli lirik poeziya ustası kimi tanınır. Onun uzun zaman kəsiyindən keçmiş və günümüzə qədər gəlib çatmış zəngin ədəbi irsi ən gözəl bədii-poetik nümunə kimi gözlərimiz önündə daim canlanır. Azərbaycan, fars, ərəb dillərində yazıb-yaradan sənətkar Füzuli Şərq ədəbiyyatına bu ədəbiyyatın ən gözəl nümunələrini verib. Ömrü boyu Kərbəla şəhərini özünə məskən seçmiş Füzuli əsərlərində bu dini mərkəzdə baş verən dəhşətli hadisəni təsvir etmişdir. Şair tez-tez əsərlərinin qəhrəmanlarının həyatını İmam Hüseynin həyatı ilə müqayisə edir, onun hiss və duyğularını poetik dillə təsvir edir. Bu, "Hədiqətüs-süəda" adlı irihəcmli əsərdə xüsusilə qeyd olunur. "Hədiqətüs-süəda" əsərində bir neçə peyğəmbərin, o cümlədən hz. Yusifin əhvalatları yer alır. Yusif peyğəmbərin əhvalatını təsvir edən Füzuli onun zahiri gözəlliyini, ata və anasına mərhəmətli münasibətini yüksək qiymətləndirmişdir. Füzuli hz. Yusifin quyuya düşdüyü andan Misirdə yüksək məqama çatana qədərki həyatını poetik şəkildə təsvir edərək əhvalata yeni ruh, yeni nəfəs vermişdir. Əsərin qəhrəmanlarının bənzərsiz təsviri Füzulinin dünyagörüşünün zənginliyindən xəbər verir.

Мотивы, связанные с Пророком Юсуфом в поэме Мухаммада Физули

Резюме

Гениальный азербайджанский поэт Мухаммад Физули, родившийся в городе Кербела, крупнейшем религиозном центре Багдада, известен как мастер лирических стихов. Его богатое литературное наследие, прошедшее длительный период времени и дошедшее до наших дней, постоянно живо перед нашими глазами как прекраснейший художественный и поэтический образец. Физули художник, писавший и творивший на азербайджанском, персидском и арабском языках, подарил восточной литературе лучшие образцы этой литературы. Физули, на протяжении всей своей жизни выбравший город Кербелу своим местопребыванием, описал в своих произведениях страшное событие, произошедшее в этом религиозном центре. Поэт часто сравнивает жизнь героев своих произведений с жизнью имама Хусейна, поэтическим языком описывает его чувства и волнения. Особенно об этом говорится в масштабном произведении «Хадикатус-суада». В произведении «Хадикатус-суада» включены истории нескольких пророков, в том числе Юсуфа. Описывая историю пророка Юсуфа, Физули восхвалял его внешнюю красоту, сострадательное отношение к отцу и матери. Физули поэтическим языком описал жизнь Хазрата Юсуфа с момента его падения в колодезь до достижения им высокого положения в Египте, придав истории новый дух и новое дыхание. Уникальное описание героев произведения свидетельствует о богатстве мировоззрения Физули.

Motives related to The Prophet Yusuf in Muhammad Fuzuli's poem

Summary

Summar The brilliant Azerbaijani poet Muhammad Fuzuli, born in the city of Karbala, the largest religious center of Baghdad, is known as a master of lyrical poetry. His rich literary heritage, which has passed over a long period of time and has survived to this day, is constantly alive before our eyes as a most beautiful artistic and poetic example. Fuzuli, an artist who wrote and created in Azerbaijani, Persian and Arabic, gave Eastern literature the best examples of this literature. Fuzuli, who throughout his life chose the city of Karbala as his residence, described in his works the terrible event that occurred in this religious center. The poet often compares the life of the heroes of his works with the life of Imam Hussein, describing his feelings and emotions in poetic language. This is especially mentioned in the large-scale work "Hadikatus-suada". The work "Hadikatus-suada" includes the stories of several prophets, including Yusuf. Describing the story of the prophet Yusuf, Fuzuli praised his beauty and compassionate attitude towards his father and mother. Fuzuli described in poetic language the life of Hazrat Yusif from the moment of his fall into the well until he achieved a high position in Egypt, giving a new spirit and new breath to the story. The unique description of the heroes of the work testifies to the richness of Fuzuli's worldview.

RƏYÇİ: dos. E.Vəliyeva